

PRATS I CAMPS

Anzo, la memòria inèdita

Fins el dia 14 de febrer es pot visitar a La Nau l'exposició "Memòria d'Anzo", que ha organitzat el Patronat Martínez Guerricabeitia de la Fundació General de la Universitat de València. Una molt bona ocasió per acostar-se a l'obra menys coneguda de l'artista dels aïllaments.

L'objectiu declarat pels organitzadors de l'exposició és dur a terme "una recuperació selectiva" de l'obra de Josep Iranzo Almoracid, internacionalment conegut pel nom de pugna artística: Anzo. I s'aconsegueix, és clar, amb la tria acurada i la sorpresa ben dosificada: passejar per la sala Martínez Guerricabeitia de La Nau, a València, és retrobar el bo i millor de la creativitat d'un pintor (i escultor i gravador i més coses) inconformista que va saber explorar tants camins com li va venir de gust de transitar. I que ho va fer amb l'original pulsíó i la veu inconfusible

Acompanyant l'Autoretrat del 1985, algunes de les escultures mai no exposades fins ara, també dels anys 80.

que se sent avui, igualment, forta, intensa i clara.

“Creiem imprescindible que els ciutadans tornen a retrobar l’obra d’un dels artistes que més han influït en l’art valencià del segle XX, un dels primers artífexs del pop-art a València i també un dels seus representants més brillants”, explica Vicent Sanz, director d’activitats del Patronat Martínez Guericabeitia. D’aquí ve que es proposés de preparar aquesta mostra, la primera des de la mort d’Anzo, el 2006. I que s’hagi optat també per una retrospectiva especial que presenta un bon grapat d’obres inèdites fins ara.

Perquè, a més del bell tast del seu vessant escultòric, poc conegut però ben interessant, aquesta “Memòria d’Anzo” ofereix també un gran nombre de treballs que no havien estat mai exposats fins ara, que la família ha cedit per a l’ocasió i que han estat restaurats expressament. De fet, de les 42 obres que conformen la singular retrospectiva, 30 han sortit directament de l’àmbit familiar (i hi tornaran tan bon punt es clogui l’exhibició), 2 provenen d’una col·lecció particular i les 10 restants, de la col·lecció de la Universitat de València que gestiona el Patronat.

“Radical independència”. A més de tenir l’oportunitat de passejar entre les formes tridimensionals que Anzo va saber forjar amb encert característic, aquesta exposició, concebuda també com a homenatge, té bona cura d’oferir “un recorregut complet per totes les etapes i la diversitat d’obres” de l’artista que va convertir les inquietants (i belles) sèries d’“aïllaments” en marca pròpia, tot avançant, alhora, per tantes vies com li va venir de gust d’explorar. Certament, tal com recordava Sanz el dia de la inauguració, Anzo “no es va sotmetre mai a consignes emanades de la crítica o de la moda”. Va fer allò que pensava que havia de fer a cada moment, allò que li venia de gust de fer, que sabia i aprenia a fer, sense deixar mai de banda el seu plantejament sobre “la pulsio social de l’art”.

I és precisament aquesta seva “radical independència”, trenada juntament amb una “profunda preocupació humanística”, el tret que el catedràtic d’història de l’art de la Universitat Politècnica de València, i comissari de l’exposició, Juan Ángel Blasco Carrascosa, destaca de la “intensa i apassionada trajectòria creadora” de Josep Iranzo Almonacid, Anzo des que va signar així per primera vegada un quadre, l’any 1959 (l’oli *L’escultor boig*). Tot seguint els apunts del curador de la mostra, per tant, revisarem, pas a pas i succintament, algunes de les fites creatives que hi són representades.

Per estricta cronologia, la primera obra que s’exposa a La Nau és l’oli *Natura morta*, del 1961: són les primeres passes de l’artista format a l’Escola d’Arts i Oficis de València i a la d’Arquitectura de Barcelona, l’home que

ja treballava a la Litografia Ortega, a València, i que hi anava aprenent per via directa les tècniques de les arts gràfiques i de la imatge publicitària que després havia d’emprar a les seves creacions. És en aquesta primera etapa que Anzo ja deixa enrere, explica Blasco, “la seua primera pintura de caire acadèmic i tradicional” i evoluciona “cap a l’expressionisme matèric”, amb “contrastos de color, zones àmplies i empastades i formes semidelimitades”. Anzo entrava en un “expressionisme peculiar” que ja apuntava fins a quin punt l’artista cercava (i trobava) vies pròpies en cadascuna de les etapes que recorria amb naturalitat.

Va ser en aquesta primera època que, segons que explica Blasco, Anzo va explorar a fons els jocs amb la matèria i els contrastos que ofereix la llum. Tot eren plusos a sumar al pòsit que ben aviat havia de fructificar en una proposta tan personal i tan diversa com li va donar la gana.

Estampa Popular Valenciana. No és casual que una de les obres que representen l’etapa següent sigui el linogravat que duu per títol *Feliç 1964*: va ser precisament aquell l’any que va veure néixer el col·lectiu Estampa Popular Valenciana: al costat de noms com ara Juan Antonio Toledo, Manuel Valdés (ben aviat transfigurats en Equip Crònica), Josep Maria Gorris, Jarque o Marí, Anzo hi va practicar la “Crònica de la realitat” que tants fruits saborosos havia de donar a la creativitat autòctona amb voluntat trasbalsadora i transcendència internacional. Ell n’havia estat impulsor, juntament amb el crític d’art Vicent Aguilera Cerni (1920-2005), arran d’una conversa a tres bandes amb el pintor i gravador castellà José Ortega de visita a València per a exportar-hi la idea de la seva Estampa Popular (un grup d’artistes progressistes i amb voluntat d’intervenció pública). I Anzo es va endinsar, com la resta, en aquella adaptació a la situació socio-política pròpia (i al compromís de canvi) de les propostes del pop-art nord-americà, tot connectant plenament amb moviments similars que també prenién forma a Itàlia i a l’estat francès. Tot, des d’una radicalitat política i formal que va atorgar al col·lectiu valencià una ben concreta idiosincràsia.

En primer terme, *Núvols de tardor* (1984) i, al fons, *Aïllament 73-2B* i *Aïllament 73-7B*, tots dos del 1973.

PRATS I CAMPS

“Estampa Popular va significar per a mi harmonitzar el pensament estètic i el compromís humà, en aconseguir despertar de la letargia”, escrivia Anzo el 1996; i continuava: “Va representar també poder complir un sentiment de solidaritat que era latent en mi. Les petites pors i inquietuds que vaig passar valgueren la pena. Artísticament, va ser el punt de partida que em va impulsar cap a moviments revolucionaris i d’investigació decisius per integrar-me a les avantguardes.”

Els aïllaments i la resta. I va continuar fent via. Ens ho explica Blasco: “La seua derivació des d’Estampa Popular fins a projectar-se tot seguit en l’òrbita del figurativisme *pop* palesa tant la inclinació cap a la utilització de les noves tècniques de la imatge, d’acord amb els *mass media*, com un anhel comunicador que se serveix dels ingredients de l’humor aparent o la ironia crítica per insuflar alè de testimoni social, plètoric de contingut i compromís.” I després, tot i que es

considera que fou “el veritable introductor del pop-art en l’àmbit de la cultura valenciana”, tal com destaca Blasco mateix, i que l’estil i el fons van continuar impregnant-li l’obra (és allò del pòsit que dèiem), Anzo es va endinsar de seguida en la idea que havia d’oferir a l’art aquells seus especialíssims i suggeridors “aïllaments”.

Va començar, relata el curador de l’exposició, “com a continuació del pop” i, empès per la seva vocació experimental, va anar concretant aquesta nova fase creativa “en la visió existencialista de l’home urbà davant de la cultura maquinista i el món tecnològic”. Anzo denunciava, a cada aïllament, “la solitud, l’alienació i la captivitat interior” derivades de la societat industrial i de consum. En aquesta seva evolució des del pop als “aïllaments”, els estudiosos de l’art hi han trobat el rastre i l’impuls del domini que la pràctica laboral li va atorgar sobre les tècniques publicitàries i les maneres de fer de les arts gràfiques. Perquè, quan li va

semblar oportú, Anzo va “prescindir de la pintura convencional i va assajar una nova tècnica: fotogratat i dibuix sobre alumini amb veladures de color posteriors”. Va simplificar les composicions, va prescindir de la ironia, va sumar-hi profunditat. I va continuar treballant materials (“substituïa llenços, olis i acrílics per alumini anoditzat, feixos metàl·lics, fusta lacada, espills, vidres, acer inoxidable tractat al raig d’arena, pintura nitrocel·lulosa...”), i, quan va voler, es va deixar seduir pel color i la lírica, i va tornar a sorprendre. “La síntesi és el que compta”, raonava Anzo en presentar la seva primera gran escultura, a Alacant: “Per a mi l’essència del món és en la geometria.”

Que ningú no pretengui encasellar-lo: Anzo és llibertat en essència. Llibertat racional i poètica alhora que resumia amb concisió: “Jo crec que la bellesa sorgeix de l’equilibri entre la matemàtica i la lírica.”

Núria Cadenes